

II. TEORIAK ETA AZTERKETAK >>>

6

EUSKAL HEDABIDEAK EUSKAL AUTONOMI ERKIDEGOAN

Harkaitz Zubiri, Alfredo Retortillo, Xabier Aierdi

Euskal Herriko Unibertsitatea

Helbide elektronikoa: xabier.aierdi@ehu.es

Lan hau hainbat ikerketen emaitzen sintesia da¹. Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak hala eskatuta, lau ikerketa zehatzen emaitzak hartu ditugu kontuan eta datu esanguratsuenak nabarmentzen saiatu gara.

1. EUSKAL HEDABIDEEN IRISMEN TXIKIA

Inguruko hizkuntzekin alderatzen badugu, euskal hedabideak kontsumitzen dituzten euskaldunen kopurua txikia da. Bi zentzutan da txikia: batetik, euskaldunona hizkuntza erkidego txikia delako eta, bestetik, euskal hedabideak euskaldun askorengana iristen ez direlako.

Hizkuntza erkidego handiekin alderatuta, euskararen hizkuntza erkidegoa askoz txikiagoa da, eta hala izaten jarraituko luke baita euskararen eremuko biztanle guztiek euskaraz jakingo balute ere. Ondorioz euskal hedabideen kontsumitzaile kopurua ere txikiagoa izan behar da.

1. Taula: Euskal hedabideen kontsumitzaile kopurua eta hedabide mota bakoitzaren ehunekoa EAEn hedabide motaren arabera, 2007 (kopuru absolutuak eta ehuneko bertikalak).

Hedabide mota	Kontsumitzaile kopurua	Ehunekoa
Argitalpenak	284.000	36,4
Irratia	173.000	22,2
Telebista	169.000	21,7
Eguneroko prentsa	123.000	15,8
Internetak	23.000	2,9
Irismena guztira	450.000	57,7
Euskaldunak	780.000	
Iturria: CIES		

Gainera, euskal hedabide mota guztiak ez dira euskal hedabideen kontsumitzaile guztietara iristen. Beren kopuruak sakabanatuta daude. CIESen datuen arabera (ikus 1. Taula),

- EAEn, oro har, irratiak eta telebistak 170.000na inguru kontsumitzaile izango lituzkete.
- Eguneroko prentsak 123.000 kontsumitzaile lituzke.
- Internetek 23.000 kontsumitzaile lituzke.
- Eta, azkenik, argitalpenek 284.000 kontsumitzaile lituzkete.

Nolanahi ere, arazo larriena ez da kontsumitzaile kopurua tamainaz txikia izatea. Askoz larriagoa da euskal hedabideen irismen txikia. Hau da, arazoa ez da euskal irratiak 173.000 entzule izatea, baizik eta irratiak euskaraz euskaldunen %22ak soilik entzutea (Ikusi 1. Taula). Datu honek oinarrituta hitz egiten dugu irismen txikiaz. Azken finean, euskal hedabideek ez dute asetzen euren hizkuntza erkidegoa, eta arazo honek ez du hizkuntza erkidego txikia izatearekin zerikusirik. Arazoa funtsean hizkuntza erkidego ez normalizatua izatean datza. Horrexegatik euskal hedabideak ez dira iristen beren hizkuntza erkidegoko kontsumitzaile potentzialengana gainerako hizkuntza erkidego normalizatuetakoa hedabideak iristen diren maila berean (ez kopuru absolutuetei dagokienez baizik eta kopuru erlatiboetarako dagokienez).

2. Taula: Hedabideen kontsumitzaile kopurua eta hedabide mota bakoitzaren ehunekoa EAEn hedabide motaren arabera, 2007 (kopuru absolutuak eta ehuneko bertikalak).

Hedabide mota	Kontsumitzaile kopurua	Ehunekoa
Telebista	1.591.000	84,4
Irratia	1.088.000	57,7
Eguneroko prentsa	946.000	50,2
Internetak	598.000	31,7
Biztanleria	1.884.000	
Iturria: CIES		

Hizkuntza erkidego handiekin alderatuta, euskararen hizkuntza erkidegoa askoz txikiagoa da, eta hala izaten jarraituko luke baita euskararen eremuko biztanle guztiak euskaraz jakingo balute ere.

Arazoa ez da euskal irratiak 173.000 entzule izatea, baizik eta irratiak euskaraz euskaldunen %22ak soilik entzutea

CIESen arabera (ikus 3. Taula), honakoak dira gehien kontsumitzen diren hedabideak, gehien ikusten denetik hasita: ETB1 (163.000 kontsumitzaile), Euskadi Irratia (84.000), Hitza (78.000), Berria (62.000) eta Euskadi Gaztea (59.000).

Arazoa argiago ikus genezake baldin eta 2. Taula kontuan hartzen badugu. Bertan ikus daiteke EAeko biztanleek, erdaldunak eta euskaldunak barne, zenbat kontsumitzen dituzten hedabideak. Irratia adibidetzat hartzen badugu, EAeko biztanleriaren %57,7ak entzuten du irratia. EAeko biztanleria osoaren eta euskaldunen batez besteko ezaugarriak oso ezberdinak ez badira, egoera normalizatu batean euskaldunen artean euskal irratia kontsumitzen dituztenen kopurua antzekoa izan beharko litzateke, %57,7 ingurukoa alegia, baina kopurua askoz txikiagoa da: euskaldunen artean kopurua %22,1ekoa da. Gainerako hedabideei dagokien ere aldea oso handia da: telebista %84,4ak eta %21,7ak, eguneroko prentsa %50,2ak eta %15,8ak eta Internet %31,7ak eta %2,9ak.

Bestalde, hedabide mota bakoitzaren baitan zein hedabide kontsumitzen diren gehien ere aipatzeko modukoa da. CIESen arabera (ikus 3. Taula), honakoak dira gehien kontsumitzen diren hedabideak, gehien ikusten denetik hasita: ETB1 (163.000 kontsumitzaile), Euskadi Irratia (84.000), Hitza (78.000), Berria (62.000) eta Euskadi Gaztea (59.000). Eusko Jaurlaritzaren HPSk egin duen ikerketan ere hurrenkera bera errepikatzen da, nahiz eta kopuruak, neurtzeko modu ezberdinak direla eta, aldatu egiten diren.

3. Taula: Euskal hedabideen kontsumitzaile kopurua EAEn hedabidearen arabera, 2007 (kopuru absolutuak).			
	CIES	HPS	
		Atzo	30 min <
ETB1	163.000	319.000	202.300
Euskadi Irratia	84.000	105.200	64.500
Hitza	78.000	93.900	49.100
Berria	62.000	90.400	46.800
Euskadi Gaztea	59.000	73.600	44.600

Iturria: CIES eta Eusko Jaurlaritzaren HPS

Nolanahi ere, goiko taulan kopuru handienetik txikienera aurkezten dugun hurrenkerak ez du hedabide horietako bakoitzaren arrakasta islatzen. Izan ere, ezin esan genezake hedabide mota bakoitzak daukan kontsumitzaile potentzialen kopurua berdina denik: batetik, idatzizkoek, irratiek eta telebistek ezaugarri ezberdinak dituzte eta ondorioz telebistak du publiko potentzial handiena, gero irratia eta azkenik idatzizko prentsak. Adibidez, 2. taulan ikusten den moduan kontsumitzaile kopurua handiena telebistak dauka (%84,4) eta gero irratia (%57,7) eta azkenik eguneroko prentsak (%50,2). Eta joera hau seguruenik nabarmenagoa da hizkuntza gutxiagotuetan.

Euskal hedabideek zabalpen oso asimetrikoa dute EAeko herrialdeetan. CIESen arabera (ikus 4. Taula), euskal hedabideen kontsumitzaile kopuru handiena Gipuzkoan dago (%47,9), ondoren Bizkaian (%43,7) eta azkenik Araban (%8,3).

4. Taula: Euskal hedabideen kontsumitzaile kopuru absolutua, erlatiboa eta irismena herrialdearen arabera, 2007 (kopuru absolutuak eta ehuneko bertikalak).

Herrialdea	Kopuru absolutua	Kopuru erlatiboa	Irismena
Araba	65.000	8,3	37,9
Bizkaia	341.000	43,7	47,4
Gipuzkoa	374.000	47,9	70,5
GUZTIRA	780.000	100	57,7

Iturria: CIES

Horrez gain, euskal hedabideek herrialde bakoitzean duten irismenaren arrakasta irregularra ere oso adierazgarria da. CIESen arabera (ikus 4. Taula), arrakasta handiena Gipuzkoan dute, bertan bizi diren euskaldunen %70,5engana iristen baitira. Bizkaian, berriz, bertan bizi diren euskaldunen %47,4engana iristen dira. Araban, aldiz, bertan bizi diren euskaldunen %37,9engana iristen dira. Suposa genezake ezberdintasun honen oinarrian euskararen ezagutza erlatiboari dagozkion ezberdintasunak daudela: euskaldunen kopuruaz gain kontuan hartu beharko litzateke euskararen ezagutzaren kalitatea; ondoriozta genezake ezagutzaren kalitate eskasagoa dutenek euskal hedabideak kontsumitzeko joera txikiagoa dutela. Beraz, herrialde bakoitzean dagoen euskaldun kopuruari buruzko emaitzak kontuan hartzen ditugunean ezinbestekoa litzateke euskaldun motak euskararen ezagutza mailaren arabera bereiztea.

CIESen arabera (ikus 5. Taula), euskal hedabideen kontsumitzaile kopuru handiena 10.000 eta 50.000 biztanle arteko udalerrietan dago, %39,3 (307.000 kontsumitzaile hain zuzen) udalerrri hauetan bizi baitira. Hiriburuetan %25 bizi da (195.000 kontsumitzaile). Bestalde, 5.000 biztanletik beherako udalerrietan kontsumitzaileen %16,3 bizi dira (127.000 kontsumitzaile), 5.000 eta 10.000 biztanle arteko udalerrietan %12,0 (94.000 kontsumitzaile) eta 50.000 biztanletik gorako udalerrietan %7,4 (57.000 kontsumitzaile).

5. Taula: Euskal hedabideen kontsumitzaile kopuru absolutua, erlatiboa eta irismena udalerrriaren biztanle kopuruaren arabera, 2007 (kopuru absolutuak eta ehuneko bertikalak).

Biztanle kopurua	Kopuru absolutua	Kopuru erlatiboa	Irismena
5.000>	127.000	16,3	68,6
5.000-10.000	94.000	12,0	66,1
10.000-50.000	307.000	39,3	62,0
50.000<	57.000	7,4	51,4
Hiriburua	195.000	25,0	41,5
GUZTIRA	780.000	100	57,7

Iturria: CIES

Baina datu hauetan irismena kontuan hartzea ere ezinbestekoa da: udalerriko biztanleen kopurua handitu ahala txikitu egiten da euskal hedabideen irismena. Irismen handiena, beraz, 5.000 biztanletik beherako udalerrietan dute, bertan bizi diren euskaldunen %68,6engana iristen baitira. Aitzitik, beste muturrean, hiriburuetan bizi diren euskaldunen %41,5engana besterik ez dira iristen. Hortaz, euskal hedabideek eragin-

Arrakasta handiena Gipuzkoan dute, bertan bizi diren euskaldunen %70,5engana iristen baitira. Bizkaian, berriz, bertan bizi diren euskaldunen %47,4engana iristen dira. Araban, aldiz, bertan bizi diren euskaldunen %37,9engana iristen dira.

Euskal hedabideen kontsumitzaile kopuru handiena 10.000 eta 50.000 biztanle arteko udalerrietan dago, %39,3 (307.000 kontsumitzaile hain zuzen) udalerrri hauetan bizi baitira. Hiriburuetan %25 bizi da (195.000 kontsumitzaile). Bestalde, 5.000 biztanletik beherako udalerrietan kontsumitzaileen %16,3 bizi dira (127.000 kontsumitzaile), 5.000 eta 10.000 biztanle arteko udalerrietan %12,0 (94.000 kontsumitzaile) eta 50.000 biztanletik gorako udalerrietan %7,4 (57.000 kontsumitzaile).

kortasun txikiena hiriburuetan dute. Seguruena, irismen handiagoa dago euskararen dentsitatea handiago den tokietan, dentsitate honek kontsumoan ere eragiten duten sareak sortzen dituelako.

2. HEDAPEN TXIKIAREN ZERGATIAK

Euskal hedabideen zabalkunde txikia azaltzeko bi kausa mota bereizten ditugu: eskariaren arazoak eta eskaintzaren arazoak.

Eskariaren arazoek euskararen hizkuntza erkidegoarekin dute zerikusia.

- Izan ere, txikia eta ahula da. Soilik txikia balitz, euskal hedabideak hizkuntza erkidegoaren kide ia guztiengana iritsiko lirateke, nahiz eta hori lortuta ere kontsumitzaileen kopurua txikia izan.
- Soilik ahula balitz, kontsumitzaile asko izango lituzke baina ez luke lortuko hizkuntza erkidegoko kide ia guztiengana iristea.
- Hizkuntza gutxiagotua izaki, euskararen hizkuntza erkidegoa txikia eta ahula denez, kontsumitzaile potentzialen kopurua txikia da, euskararen hizkuntza erkidego normalizatu batek izango lituzkeena baino nabarmen txikiagoa.
- Euskara normalizatuko balitz, bere merkatua ez litzateke inguruko hizkuntzena bezain handia izango, ezta hurrik eman ere, baina bere iraupenari eusteko nahikoa litzateke.
- *Baina orain ez da hala.*

Eskaintzaren arazoek hedabideek eskaintzen dutenarekin du zerikusia, ez publiko potentzialaren izaerarekin eta kopuruarekin. Gaur egungo egoeran hedabideei *a priori* publiko mota eta kopuru bat dagokiela aurreikus genezake, baina hedabide zehatz batek eskariaren beharrak asetzen ez dituenean, eskaintzaren arazoak daudela esan genezake. Hots, eskaria egon arren, hedabide baten eskaintza eskasa denean eta ondorioz bere publiko potentzialarengana iristen ez denean.

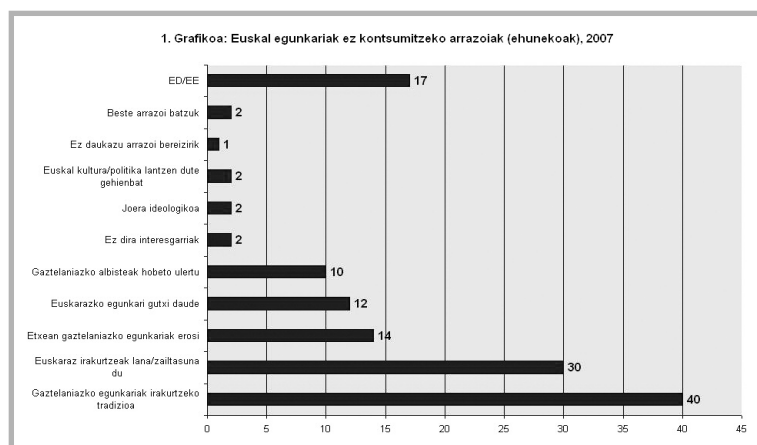
Hedabide guztiek dauzkate bi arazoak baina batzuek arazo larriagoa dute batean eta beste batzuek bestean. Muturreko bi adibideak jartzearen, esan genezake Berriak eskariaren arazoak dituela batik bat eta ETB1ek, ordea, nagusiki eskaintzaren arazoak.

Ikerfel-en azterketan ikus dezakegunaren arabera (ikus 1. Grafikoa), euskal egunkariak ez irakurtzeko arrazoi nagusiak bi dira: batetik, hizkuntza eta, bestetik, beste egunkari batekiko edo batzuekiko fidelotasuna.

1. Hizkuntzaren kausari dagokionez, inkestatutakoen %30ak erantzun du euskaraz irakurtzeko zailtasunak dituela eta %10ak, aldiz, gaztelaniazko albisteak hobeto ulertzen dituela. Bi arrazoi horiek lotura estua dute hizkuntzarekin.
2. Baina beste zenbait erantzunetan hizkuntzaren osagaia ere badago-

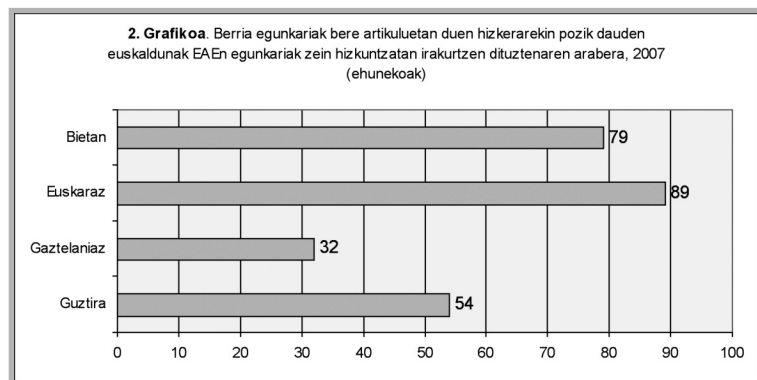
ela susma genezake: esate baterako %40ak erantzun du gaztelaniazko egunkariak irakurtzeko ohitura duela eta %14ak, berriz, etxean gaztelaniazko egunkariak erosten dituztela. Erantzun hauetan egunkarietako fideltasunak hain zuzen, garrantzia erabakiorra du. Baina erantzun horietan, halaber, hizkuntzaren arrazoia ere susma daiteke.

3. Gainera, euskararen hizkuntza erkidegoaren ahulezia beste makina bat arlotan ere antzeman daiteke. Esate baterako, Ikerfel-en azterketan zehar zenbait euskal hedabideren hizkera baloratzen denean (Ikerfel 63, 65, 238, 240 or.), itxuraz aztergai den afera ez da balorazioaren funtsa. Izan ere, erantzun horiek batik bat hizkuntzaren egoera gutxiagotua islatzen dute zeharka.

Iturria: Ikerfel.

Adibidez, 2. Grafikoan ikus daitekeenaren arabera, egunkariak euskaraz irakurtzen dituztenen artean %89ak dio oso pozik edo nahiko pozik dagoela *Berria* egunkariak bere artikuluetan erabiltzen duen hizkerarekin. Egunkariak euskaraz nahiz gaztelaniaz irakurtzen dituztenen artean %79ak oso pozik edo nahiko pozik dagoela erantzun du. Egunkariak bakarrik gaztelaniaz irakurtzen dituztenen artean kopurua askoz txikiagoa da: %32.

Iturria: Ikerfel

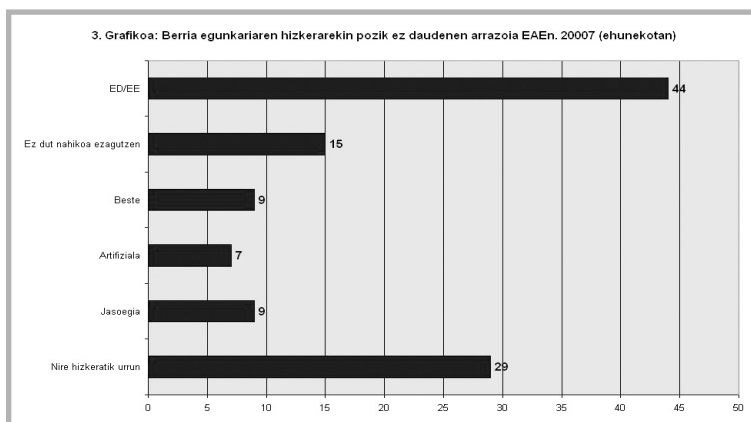
Euskara normalizatuko balitz, bere merkatua ez litzateke inguruko hizkuntzarena bezain handia izango, ezta hurrik eman ere, baina bere iraupenari eusteko nahikoa litzateke.

Baina orain ez da hala.

Muturreko bi adibideak jartzearen, esan genezake Berriak eskariaren arazoak dituela batik bat eta ETB1ek, ordea, nagusiki eskaintzaren arazoak.

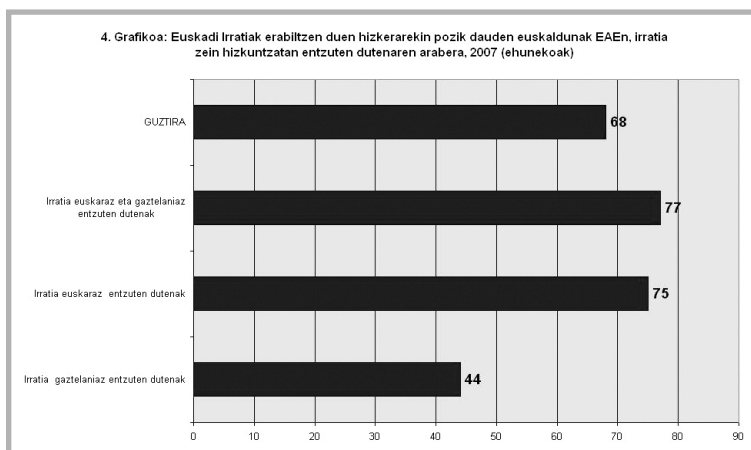
Egunkariak euskaraz irakurtzen dituztenen artean %89ak dio oso pozik edo nahiko pozik dagoela Berria egunkariak bere artikuluetan erabiltzen duen hizkerarekin. Egunkariak bakarrik gaztelaniaz irakurtzen dituztenen artean kopurua askoz txikiagoa da: %32.

Edonola ere, *Berria* egunkariak erabiltzen duen hizkerarekin pozik daudela erantzun ez dutenen artean (ikus 3. Grafikoa), hori ez erantzute-aren arrazoi nagusiak bi dira: batetik *Berria* ez ezagutzea (%44ak “ez dakit / ez du erantzun” aukera hartu du, %15ak “ez dut nahikoa ezagutzen”) eta bestetik *Berriaren* euskara jasoegia, urruna edo artifiziala dela pentsatzea (%45).

Iturria: Ikerfel

Euskadi Irratiari buruzko iritzietan joera berdinak errepikatzen dira. Hortaz, 4. Grafikoa ikus daitekeenaren arabera, irratiia soilik euskaraz edo euskaraz nahiz gaztelaniaz entzuten dutenen artean hiru laurdenak oso pozik edo nahiko pozik daude Euskadi Irratian erabiltzen den hizkerarekin. Irratia gaztelaniaz entzuten dutenen artean, berriz, %44ak bakarrik erantzun du pozik dagoela.

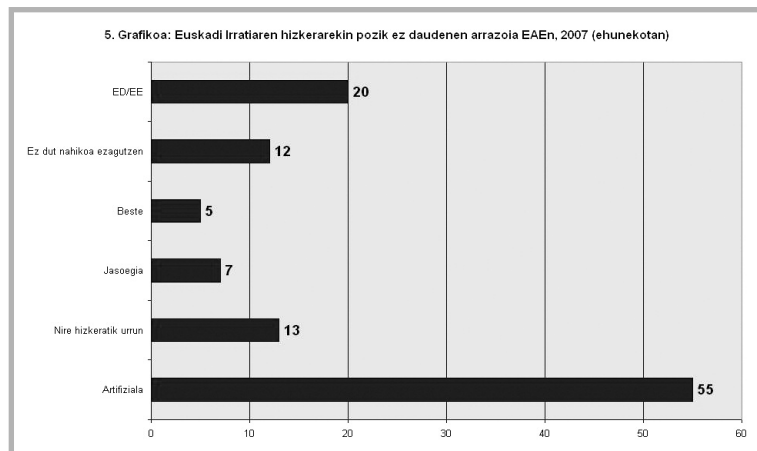

Iturria: Ikerfel

Euskadi Irratiaren hizkerarekin pozik ez dagoela erantzun dutenen artean (ikus 5. Grafikoa) gehiengoak ez du Euskadi Irratia ezagutzen (%68) eta ia heren batek hizkuntzaren arloko arazoak dauzka.

Datu hauek guztiak eskariaren arazoarekin lotu ditzakegu. Nekez lotu ahal izango genituzke, adibidez, hizkerari buruzko balorazio hauek normalizatutako hizkuntza bateko hedabideekin. Izan ere, eskaintzaren hizkera baloratzen ari denean, emaitza hauek benetan eskariaren hizkuntza gaitasuna islatzen dute.

Eskaintzaren hizkera baloratzen ari denean, emaitza hauek benetan eskariaren hizkuntza gaitasuna islatzen dute.

Iturria: Ikerfel

Eskariaren arazoak islatzen dituzten beste zenbait datu ere badaude ikerketa hauetan. Esate baterako, Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak egin duen ikerketan ikus daiteke euskal hedabideak kontsumitzen dituztenen artean ere islatzen dela euskararen hizkuntza erkidegoaren ahulezia (ikus 6. Grafikoa). Adibidez, Berria irakurtzen dutenen artean %46ak erantzun du errazago irakurtzen duela gaztelaniaz (HPS, 14). Kopuru hori handiagoa da Hitza irakurtzen dutenen artean, %55 hain zuzen (HPS, 15).

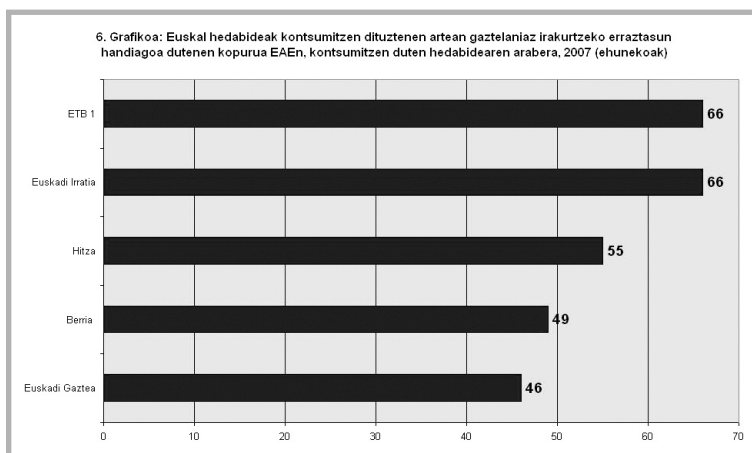
Baina idatzizkoak ez diren euskal hedabideen datuei erreparatzen badiegu, ikus genezake gaztelaniaz irakurtzeko erraztasun handiagoa dutenen kopurua are handiagoa dela: Euskadi Irratiaren kontsumitzaileen %66ak erantzun du gaztelaniaz errazago irakurtzen duela (HPS 46), eta ETB1 kontsumitzen dutenen artean ere %66ak erantzun du hori (HPS 59). Salbuespena Euskadi Gaztea da. Euskadi Gaztea kontsumitzen dutenen artean %49ak erantzun du gaztelaniaz errazago irakurtzen duela (HPS 47). Ziur aski Euskadi Gaztearen entzuleen gaitetasunari eta adin honetakoek gaur egun duten batez besteko ikasketa mailari zor zaio.

Eskariaren arazoak, beraz, ez dira soilik kuantitatiboak, kualitatiboak ere badira. Hots, euskararen hizkuntza erkidegoari dagokionez, arazoa ez da soilik kopurua txikia izatea, zeren komunitatearen barruan sartzen direnen artean ere hizkuntzaren bizitasun mailaren ahulezia nabarrena da.

Bestalde, ETB1en eskaintza arazoa Ikerfel-en eta Eusko Jaurlaritzaren HPS-ren ikerketetan ikus dezakegu. HPS-ren ikerketan ikus daiteke

Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak egin duen ikerketan ikus daiteke euskal hedabideak kontsumitzen dituztenen artean ere islatzen dela euskararen hizkuntza erkidegoaren ahulezia (ikus 6. Grafikoa). Adibidez, Berria irakurtzen dutenen artean %46ak erantzun du errazago irakurtzen duela gaztelaniaz (HPS, 14). Kopuru hori handiagoa da Hitza irakurtzen dutenen artean, %55 hain zuzen (HPS, 15).

telebistaren ikus-entzuleen adinari dagokionez, kontsumitzaileak oso gazteak edo oso helduak direla (HPS, 66. or). Ikerfel-en analisi kualitatiboetan, berriz, nabarmendu egiten da ETB1ek soilik publiko oso zehatz batentzako eskaintza duela. Analisi kuantitatiboetan ere ikus daiteke elkarrizketatutakoaren artean kopuru adierazgarri baten iritziak ETB1ek saioren aniztasunean gabezia esanguratsuak dituela (Ikerfel, 169-175 or.). Ondorioz, ikerketa kualitatiboan ikus daitekeenez, ETB1 kanalarik egiten zaion eskaera nagusia eskaintzen dituen edukien aniztasuna zabaltzea da (Ikerfel, 190).

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

Hortaz, lehengo atalean eman ditugun datuak berrikusi egin behar dira. Publiko potentziala ez da berdina hedabide guztientzat. Hedabide bakoitzaren ezaugarrien arabera publiko potentzialaren kopurua handiagoa edo txikiagoa da.

Eusko Jaurlaritzaren HPS-ren ikerketan irakur daiteke gaur egun EAEn 16 urtetik gorakoaren artean 613.000 lagunek euskaraz irakurtzeko gaitasuna dutela (HPS 19), baina benetan hori al da prentsa idatziaren publiko potentziala?

Datuek zeharka baina sendo islatzen dute idatzizko prentsaren publiko potentziala zinez kopuru hori baino txikiagoa dela. Gaur egun telebistak dauka publiko potentzial handiena, ondoren irratiak eta azkenik prentsa idatziak. Hizkuntza gutxiagotu baten kasuan hedabide moten arteko ezberdintasuna nabarmenagoa da: ikusentzutezkoa errazago iristen da, soilik entzutekoa dena ez da hainbeste iristen eta idatzizkoak dauka publiko potentzial txikiena.

Ondorioz, telebistaren arrakasta egoera honetan legokiokeena baino txikiagoa da, irrati erdibidean dago eta prentsa idatziarena, berriz, itxuraz dirudiena baino handiagoa da.

3. GUZTIAK, BEHARREZKO?

Euskararen hizkuntza erkidegoa txikia eta ahula da. Euskal hedabideen zabalkunde txikia neurri batean egoera horren emaitza da. Arazoaren beste zatia euskal hedabideen eskaintza arazoei lotua dago. Nolanahi ere, ahultasun testuinguru honetan euskal hedabideen kontsumitzaileen hainbat ezaugarri soziodemografiko kontuan hartuz esan genezake hedabide bakoitzak bere funtzioa betetzen duela, haietako bakoitza nagusiki kontsumitzaile mota batzuetara iristen baita. Euskararen ekosistema txiki eta ahulean euskal hedabide guztiak dira beharrezkoak, gutxienez gaur egun dauden guztiak, ez baikara merkatu aukerez ari, biziraupenaz baizik.

Baina biziraupenaz ari garelarik, erabilgarria izan liteke euskararen hizkuntza erkidegoa zirkulu kontzentrikoz osatutako fenomeno bezala aztertzea. Erkidegoaren erdigunean nukleo bat legoke eta bere inguruan zirkulu kontzentrikoak egongo lirateke. Nukleoa, hizkuntza erkidegoaren gune dinamikoena litzateke, euskararekiko atxikimendu handiena luketenak (atxikimendu praktikoa, ez sentimentala). Nukleoa ezinbestekoa da erkidegoaren sendotasunerako, beronen bizi indarrak eta dinamikotasunak nabarmen baldintzatzen dute erkidegoaren bizitasuna. Baina zirkulu kontzentrikoak ere ezinbestekoak dira, batik bat bizirauteko zabaltzea derrigorrezkoa duen hizkuntza gutxiagotu batentzat. Euskararen hizkuntza erkidegoak nukleo sendoa eta ahal bezain zabala behar du eta, halaber, zirkulu kontzentrikoetara hedatzeko gaitasuna behar du.

Bada, euskal hedabideak nagusiki nukleora iristen dira. Nukleoaz kanpoko zirkulu kontzentrikoetan eragin txikia dute. Eragina txikitu egiten da nukleotik urrundu ahala. 6. Taulan ikus dezakegunaren arabera, Euskal Herrian oro har soilik euskaldunen %17,3ak du lehen hizkuntza euskara. Aitzitik, euskal hedabideak kontsumitzen dituztenen artean gehiengo zabalak euskara du lehen hizkuntza. *Hitza*, *Berria* eta *Euskadi Irratia* kontsumitzen dituztenen artean hamarretik zortzi inguru dira. *ETB1* eta *Euskadi Gaztea* kontsumitzen dituztenen artean, berriz, hamarretik sei eta zazpi artean dira. Baldin eta norbanako bat hizkuntza erkidego baten nukleoan edo zenbagarren zirkulu kontzentrikoan dagoen definitzeko lehen hizkuntza zein den kontuan hartzen badugu, esan genezake euskal hedabideak batik bat euskararen hizkuntza erkidegoaren nukleoan edo nukleotik hurbil daudenek kontsumitzen dituztela.

Euskararen hizkuntza erkidegoaren nukleoan nor kokatu erabakitzea ez da lan erraza eta, erreferentzia bakarra euskaldunen lehen hizkuntza bada, norbanako bat nukleoan kokatu behar denetz erabakitzea are eztabaidagarriagoa da, baina gutxienez beste ikerketa bateko datuek islatzen duten bezala², 6. Taulan ikus ditzakegun datuek ere erakusten dute lehen hizkuntzaren erreferentzia ez dela nahikoa baina baliagarria dela zenbait joera islatzeko. Izan ere, itxura denez lehen hizkuntza euska-

Hedabide bakoitzaren ezaugarrien arabera publiko potentzialaren kopurua handiagoa edo txikiagoa da.

EAEn 16 urtetik gorakoen artean 613.000 lagunek euskaraz irakurtzeko gaitasuna dutela (HPS 19), baina benetan hori al da prentsa idatziaren publiko potentziala?

Euskararen ekosistema txiki eta ahulean euskal hedabide guztiak dira beharrezkoak, gutxienez gaur egun dauden guztiak, ez baikara merkatu aukerez ari, biziraupenaz baizik.

Erabilgarria izan liteke euskararen hizkuntza erkidegoa zirkulu kontzentrikoz osatutako fenomeno bezala aztertzea. Erkidegoaren erdigunean nukleo bat legoke eta bere inguruan zirkulu kontzentrikoak egongo lirатеke. Nukleoa, hizkuntza erkidegoaren gune dinamikoena litzateke, euskararekiko atxikimendu handiena luketenak (atxikimendu praktikoa, ez sentimentala).

ra dutenek euskararen hizkuntza erkidegoaren nukleoan edo nukleotik hurbil egoteko probabilitate handiagoak dituzte. Beren kontsumo ohituretan nabarmen islatzen da hori. Orain aztergai dugun eremuan, esate baterako, oso argi ikusten da lehen hizkuntza euskara dutenek askoz gehiago kontsumitzen dituztela euskal hedabideak. Fenomeno honek gaur egungo hizkuntza transmisio prozesuaren gora-beherak islatzen ditu.

6. Taula: Euskal Herriko biztanleak lehen hizkuntzaren arabera eta euskal hedabideen kontsumitzaileen lehen hizkuntza EAEn hedabidearen arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Lehen hizkuntza	EHn 16 urte <(2001)	ETB1	Berria	Hitza	Euskadi Irratia	Euskadi Gaztea
Euskara	17,3	67,0	75,0	84,0	75,0	60,0
Gaztelania	77,7	26,0	20,0	10,0	19,0	30,0
Euskara eta gaztelania	5,0	7,0	6,0	6,0	6,0	10,0
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

Nolanahi ere, azalpen honetan ez genituzke nahastu nahi hizkuntza erkidegoaren nukleoa eta euskal hedabideak kontsumitzen dituztenen nukleoa. Bi nukleo ezberdin dira. Gure hipotesia honakoa da: euskararen hizkuntza erkidegoaren nukleoko kideek osatzen dute euskal hedabideen kontsumitzaileen nukleoa. Baina horrek ez du esan nahi hizkuntza erkidegoko kide guztiak euskal hedabideen kontsumitzaile handiak direnik, ezta euskal hedabideen kontsumitzaileen nukleoan ez dagoenik euskararen hizkuntza erkidegoko kide ez diren biztanleak ere.

Euskal hedabideen kontsumitzaileen nukleoa zehazte aldera baliagarria izan liteke CIESen *Euskarazko komunikabideen politikuntsumoari buruzko azterlana*. Ikerketa honetan euskal hedabideak kontsumitzen diren etz kontuan hartuz eta kontsumitzaileen artean zenbat hedabide kontsumitzen dituzten aintzat hartuz honako tipologia eraiki dute:

- Ez-kontsumitzaileak (EAEko euskaldunen %42,4)
- Ez oso kontsumitzaileak (EAEko euskaldunen %31,2)
- Kontsumitzaile ertainak (EAEko euskaldunen %16,9)
- Kontsumitzaile handiak (EAEko euskaldunen %9,5)

CIESen emaitzen arabera, kontsumitzaile ertainak 131.000 lagun lirатеke. Kontsumitzaile handiak, berriz, 74.000 lagun. Hortaz, nukleo sendoena 74.000 kontsumitzaile hauek osatuko lukete. Ikerketa honen arabera, kontsumitzaile handien perfila honakoa da: 36 eta 65 urte artekoak, estatus altua edo ertain-altua, Gipuzkoarrak batez ere eta 50.000 biztanle baino gutxiagoko udalerrietan bizi dira eta unibertsitate ikasketak dituzte.

Nukleo zabalagoan sartuko litzateke 131.000 kontsumitzaileen multzoa. CIESen emaitzen arabera, kontsumitzaile handien eta ertainak barne hartuko lituzkeen multzoaren perfila honakoa litzateke: 36 eta 65 urte

artekoak, gipuzkoarrak, 10.000 biztanle baino gutxiagoko udalerrietakoak eta elebidunak.

Nolanahi ere, kontsumitzaile ertain eta handientzat aipatu ditugun perfil hauek joera orokorrak dira. Oso baliagarriak dira joera nagusiak ikusteko. Baina, halaber, oso interesgarria da kontsumitzaileak hedabidez hedabide ikertzea zeren modu horretan ikus baikenezake nukleo horretan, kontsumitzaile handiak eta ertainak kontuan hartuz, ezaugarri ezberdinak dituzten azpimultzoak daudela eta hedabide bakoitzak horietako azpimultzo bakoitzera eraginkortasun handiagoz iristeko balio duela. Nukleoan dauden euskaldunei begiratzen badiegu, ikus dezakegu ezaugarri ezberdinak dituztela. Eta euskal hedabideek zein euskaldun mota elikatzen dituzten aztertzen badugu, antzeman daiteke hedabide bakoitzak euskaldun mota ezberdinak elikatzeko joera bereziak dituztela. Kontsumitzaileen ezaugarriak hainbat faktoreren arabera aztertzen baditugu, argi ikus ditzakegu ezberdintasunak.

Hedabide mota bakoitzaren kontsumitzaileak ikasketa mailaren arabera analizatzen baditugu (ikus 7. Taula), ikus genezake hedabide mota guztiek dauzkatala kontsumitzaile gehien ikasketa maila handiagoak dituztenen artean, baina aldi berean hedabide moten arteko ezberdintasunak nabarmenak dira.

Telebista iristen da gehien ikasketa maila guztietako kontsumitzaileengana. Hau da, kontsumitzaile kopuru handiena unibertsitateko ikasketak dituztenen artean izan arren (%30,0), gainerako taldeetan ere kontsumitzaile kopurua handia denez (batik bat goi mailako batxilergoa edo BBB dutenen artean, %25,8, oinarrizkoa dituztenen artean, %20,1, eta oinarrizko batxilergoa edo LH dutenen artean, %15,9), esan genezake telebista ikasketa maila guztietako kontsumitzaileengana gainerako hedabideak baino errazago iristen dela. Beste muturrean Internet dago: hamar kontsumitzailetik zazpi (%65,4ak) unibertsitate ikasketak dituzte.

Esan genezake euskal hedabideak batik bat euskararen hizkuntza erkidegoaren nukleoan edo nukleotik hurbil daudenek kontsumitzen dituztela.

7. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabide motaren eta ikasketa mailaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Ikasketa maila	Guztira	Eguneroko prentsa	Irratia	Telebista	Argitalpenak	Internet
Oinarrizkoa baino gutxiago	4,5	2,8	5,8	8,2	2,6	1,1
Oinarrizkoa	14,6	14,6	16,2	20,1	13,4	3,7
Oinarrizko Batxilergoa / LH	18,3	12,7	13,9	15,9	17,2	10,4
Goi mailako Batxilergoa / BBB	27,7	26,0	29,7	25,8	27,8	19,4
Unibertsitarioa	35,0	43,8	34,3	30,0	39,1	65,4
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100

Iturria: CIES

Gainerako hedabideak bi muturren artean daude: telebistarengandik hurbilen irratia dago eta urrunago, berriz, argitalpenak eta are urrunago eguneroko prentsa. Izan ere, irratia kontsumitzaileen %34,3ak uniber-

Euskararen hizkuntza erkidegoaren nukleoko kideek osatzen dute euskal hedabideen kontsumitzaileen nukleoa. Baina horrek ez du esan nahi hizkuntza erkidegoko kide guztiak euskal hedabideen kontsumitzaile handiak direnik, ezta euskal hedabideen kontsumitzaileen nukleoan ez dagoenik euskararen hizkuntza erkidegoko kide ez diren biztanleak ere.

tsitate ikasketak ditu, %29,7ak goi mailako batxilergoa edo BBB, %13,9ak oinarrizko batxilergoa edo LH eta %16,2ak oinarrizko ikasketak. Eguneroko prentsaren kontsumitzaileen artean, aldiz, %43,8ak unibertsitate ikasketak ditu, %26,0ak goi mailako batxilergoa edo BBB, %12,7ak oinarrizko batxilergoa edo LH eta %14,6ak oinarrizko ikasketak.

Honenbestez esan genezake euskal hedabideak gehiago iristen direla ikasketa maila handiagoa dutenengana baina hedabide mota bakoitzaren arabera ezberdintasunak daudela. Telebista errazago iristen da edozein ikasketa maila daukatengana. Irratia ez da talde guztietara hainbeste iristen baina ez dabil telebistaren joeratik hain urrun. Aitzitik, Internet kontsumitzen dutenen gehiengo oso zabalak unibertsitate ikasketak ditu. Bestalde, eguneroko prentsa eta argitalpenak ikasketa maila handiagoa dutenengana telebista eta irratia baino intentsitate handiagoz iristen dira. Hortaz, euskal hedabideei dagokienez, badirudi telebistak eta, neurri txikiagoan, irratiak edozein ikasketa mailako kontsumitzaileak elikatzen dituztela eta, aldiz, eguneroko prentsak eta argitalpenek gehiago elikatzen dituztela ikasketa maila handiagoko kontsumitzaileak.

Joera hau argiago ikusten da hedabide motaren arabera datuak analizatu beharrean, gehien kontsumitzen diren hedabideen datuak aztertzen baditugu (ikus 8. Taula). Mutur batean ETB1 dago: ikasketa mailaren arabera talde gehienetara erraztasun handiagok iristen da (ETB1 kontsumitzen dutenen %29,4ak unibertsitate ikasketak ditu, %25,7ak goi mailako batxilergoa edo BBB, %16,0ak oinarrizko batxilergoa edo LH eta %20,4ak oinarrizko ikasketak). Beste muturrean dago Berria: bere kontsumitzaileen erdia (%54,3) unibertsitate ikasketak dituztenen artean daude eta beste laurden bat (%27,0) goi mailako batxilergoa edo BBB dutenen artean.

8. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabidearen eta ikasketa mailaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Ikasketa maila	Guztira	ETB1	Berria	Hitza	Euskadi Irratia	Euskadi Gaztea
Oinarrizkoa baino guxiago	4,5	8,4	0,7	4,1	7,2	0,5
Oinarrizkoa	14,6	20,4	9,6	18,6	16,9	5,7
Oinarrizko Batxilergoa / LH	18,3	16,0	8,4	15,2	11,8	17
Goi mailako Batxilergoa / BBB	27,7	25,7	27,0	26,5	24,9	41,8
Unibertsitarioa	35,0	29,4	54,3	35,6	39,2	35,1
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100
Iturria: CIES						

Gainerako hedabideak erdibidean daude. Hitza dago ETB1etik hurbilen. Euskadi Irratia, aldiz, urrunago. Bestalde, Euskadi Gaztearen kasua berezia da: bere kontsumitzaileak nagusiki goi mailako batxilergoa edo BBB dutenen artean daude (%41,8) baina datu hau, aurrerago ikusiko dugunez, nagusiki kontsumitzaileen adinari zor zaio.

Euskal hedabideen kontsumitzaileen datuak gizarte mailaren arabera analizatzen baditugu (ikus 9. Taula), ikasketa mailaren arabera datuetan ikusi dugun joera errepikatu egiten da, nahiz eta datuen intentsitatea ezberdina izan.

CIESen datuen arabera, Euskal hedabide mota guztiak dauzkate kontsumitzaile gehien erdiko-altua izeneko gizarte mailan, baina ezberdintasunekin. Telebista iristen da errazen gizarte maila guztietara: kontsumitzaile gehien erdiko-altuan ditu (%28,3) baina beste hiru taldeen pisua nahiko antzekoa da (erdikoan %25,6, erdiko-baxuan %20,4 eta altuan %20,2). Beste muturrean, eguneroko prentsak kontsumitzaile gehiago ditu erdiko-altuan (%37,5) eta altuan (%25,5), gutxiago erdikoan (%22,6) eta are gutxiago erdiko-baxuan (%12,0).

9. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabide motaren eta gizarte mailaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Gizarte maila	Guztira	Eguneroko prentsa	Irratia	Telebista	Argitalpenak	Internet
Altua	23,2	25,5	21,0	20,2	28,0	44,2
Erdiko-altua	33,5	37,5	36,0	28,3	33,6	44,6
Erdikoa	24,6	22,6	22,2	25,6	24,2	10,4
Erdiko-baxua	15,3	12,0	17,0	20,4	12,6	0,7
Baxua	3,4	2,4	3,9	5,5	1,6	0,0
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100
Iturria: CIES						

Gainerako hedabideak erdibidean daude, baina eguneroko prentsa-rengandik hurbilxeagoa daude. Irratia kontsumitzen dutenen %36,0 gizarte maila erdiko-altuan daude, %22,2 erdikoan, %21,0 altuan eta %17,0 erdiko-baxuan. Aldiz, argitalpenak kontsumitzen dituztenen %33,6 erdiko-altuan daude, %28,0 altuan, %24,2 erdikoan eta %12,6 erdiko-baxuan.

Internet hedabide guztietan ezberdinena da zeren ia kontsumitzaile guztiak gizarte maila erdiko-altuan (%44,6) eta altuan (%44,2) baititu.

Gizarte mailari dagozkion datuak hedabide motaren arabera aztertu beharrean, gehien kontsumitzen diren hedabideen arabera analizatzen baditugu (ikus 10. Taula), joera nabarmenagoa da. Berriro ere ETB1 eta Berria izango ditugu mutur banatan. Hedabide hauek guztiak dauzkate kontsumitzaile gehien erdiko-altua deitzen den taldean, baina hala ere hedabideen arteko ezberdintasunak nabarmenak dira. ETB1ek gizarte maila gehienetan antzeko kontsumitzaile kopurua dauka: erdiko-altuan %28,1, erdikoan %25,5, erdiko-baxuan %20,6, altuan %20,2 eta baxuan %5,6. Berria, ordea, gehiago iristen da talde zehatz batzuetara: erdiko-altuan %41,9, altuan %29,2, erdikoan %20,4, erdiko-baxuan soilik %8,2 eta baxuan %0,3 besterik ez.

Gainerako hedabideei dagokienez, Hitza eta Euskadi Irratia ETB1engandik hurbilago daude. Euskadi Gaztearen datuak, berriz, Berriaren datuen oso antzekoak dira.

CIESen emaitzen arabera, kontsumitzaile ertainak 131.000 lagun lirarete. Kontsumitzaile handiak, berriz, 74.000 lagun. Hortaz, nukleo sendoena 74.000 kontsumitzaile hauek osatuko lukete. Ikerketa honen arabera, kontsumitzaile handien perfila honakoa da: 36 eta 65 urte artekoak, estatus altua edo ertain-altua, Gipuzkoarrak batez ere eta 50.000 biztanle baino gutxiagoko udalerrietan bizi dira eta unibertitate ikasketak dituzte.

Telebista errazago iristen da edozein ikasketa maila daukatengana. Irratia ez da talde guztietara hainbeste iristen baina ez dabil telebistaren joeratik hain urrun. Aitzitik, Internet kontsumitzen dutenen gehiengo oso zabalak unibertsitate ikasketak ditu. Eguneroko prentsak eta argitalpenek gehiago elikatzen dituztela ikasketa maila handiagoko kontsumitzaileak.

10. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabidearen eta gizarte mailaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Gizarte maila	Guztira	ETB1	Berria	Hitza	Euskadi Irratia	Euskadi Gaztea
Altua	23,2	20,2	29,2	22,4	21,0	25,5
Erdiko-altua	33,5	28,1	41,9	34,8	35,7	44,1
Erdikoa	24,6	25,5	20,4	24,6	21,6	20,9
Erdiko-baxua	15,3	20,6	8,2	14,5	17,7	8,7
Baxua	3,4	5,6	0,3	3,7	3,9	0,7
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100

Iturria: CIES

Euskal hedabideak kontsumitzen dituztenen datuak adinaren arabera analizatzen baditugu (ikus 11. Taula), ezberdintasun nabarmenak ikus ditzakegu:

- Telebistak, batz bestekoaren gainetik, ikusle gehien 55 urtetik gorakoen artean dauka.
- Irratiak hedabideen kontsumo orokorraren egitura dauka.
- Internet nabarmenagoa da gazteagoen artean, 21-45 urtekoen artean.
- Eguneroko prentsak eta argitalpenak irakurle gehien 36-55 urtekoen artean dauka, batez ere eguneroko prentsak.

11. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabide motaren eta adinaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Adina	Guztira	Eguneroko prentsa	Irratia	Telebista	Argitalpenak	Internetak
14-20	13,2	7,8	10,1	9,4	13,3	11,8
21-25	11,3	12,9	12,2	6,9	11,0	16,3
26-35	23,5	21,6	22,6	16,1	22,3	29,6
36-45	16,8	22,5	16,7	19,6	20,2	21,5
46-55	12,1	16,7	12,6	13,1	14,3	10,8
56-65	8,8	8,9	11,0	13,1	8,4	5,4
65<	14,2	9,6	14,8	21,8	10,4	4,6
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100

Iturria: CIES

Adin taldeen joerak argiago ikusten dira baldin eta gehien kontsumitzen diren hedabideen datuak aztertzen baditugu (ikus 12. Taula):

- ETB1ek kontsumitzaile gehien, 36 urtetik gorakoen artean dauka eta batez ere 55 urtetik gorakoen artean. Gauza bera esan daiteke Euskadi Irratiari buruz, nahiz eta 36-45 urte arteko taldea garrantzitsuena izan.
- Zehazki, Berriaren hamar irakurletik ia zazpik eta Hitza irakurtzen dutenen artean hamarretik ia seik 26 eta 55 urte artean daukate.
- Euskadi Gaztearen kontsumitzaile gehienak, berriz, 35 urtetik beherakoak dira, hamarretik ia bederatziz hain zuzen.

12. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabidearen eta adinaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Adina	Guztira	ETB1	Berria	Hitza	Euskadi Irratia	Euskadi Gaztea
14-20	13,2	9,6	5,6	9,3	3,6	24,7
21-25	11,3	7,0	14,1	12,9	6,1	28,7
26-35	23,5	15,3	23,4	20,4	21,4	33,0
36-45	16,8	19,1	23,5	20,6	23,0	8,4
46-55	12,1	13,4	19,3	15,9	14,2	4,2
56-65	8,8	13,1	7,2	10,7	13,5	0,4
65<	14,2	22,5	7,1	10,4	18,1	0,6
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100

Iturria: CIES

Internet hedabide guztietan ezberdinena da zeren ia kontsumitzaile guztiak gizarte maila erdiko-altuan (%44,6) eta altuan (%44,2) baititu.

Euskal hedabideen kontsumitzaileen datuak generoaren arabera analizatuz gero (ikus 13. Taula), hedabide mota guztietan genero bakoitzaren kopuruak parekoak dira, Interneten izan ezik: kontsumitzaileen %61,6a gizonezkoak eta %38,4a, berriz, emakumezkoak.

13. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabidearen eta generoaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Adina	Guztira	Eguneroko prentsa	Irratia	Telebista	Argitalpenak	Internetak
Emakumezkoak	51,3	48,7	49,2	50,3	51,3	38,4
Gizonezkoak	48,7	51,3	50,8	49,7	48,7	61,6
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100

Iturria: CIES

Ghien kontsumitzen diren hedabideen datuak generoaren arabera aztertzen baditugu (ikus 14. Taula), ez dago ezberdintasun nabarmenagirik. Berria da salbuespena: hamar kontsumitzaileetatik sei (%59,2) gizonezkoak dira eta emakumezkoak, berriz, hamarretik lau (%40,8).

14. Taula: Euskal hedabideen kontsumoa EAEn hedabidearen eta generoaren arabera, 2007 (ehuneko bertikalak).

Adina	Guztira	ETB1	Berria	Hitza	Euskadi Irratia	Euskadi Gaztea
Emakumezkoak	51,3	50,2	40,8	52,6	47,1	51,7
Gizonezkoak	48,7	49,8	59,2	47,4	52,9	48,3
GUZTIRA	100	100	100	100	100	100

Iturria: CIES

Honenbestez, datu hauek guztiak aztertu ondoren, esan genezake hedabide bakoitzak bere funtzioa betetzen duela. Euskal hedabide guztiak euskal hedabideak kontsumitzen dituzten ia kontsumitzaile mota oroengana iristen badira ere, batzuek gehiago iristen dira ezaugarri zehatz batzuek dauzkaten kontsumitzaileengana eta beste hedabide batzuek, berriz, kontsumitzaileak talde guztietan barreiatuagoak dauzkate.

**Hitza eta Euskadi Irratia
ETB1engandik hurbilago
daude. Euskadi Gaztearen
datuak, berriz, Berriaren
datuen oso antzekoak
dira.**

4. IKERKUNTZAREN BEHARRAZ

Azkenik, etorkizunean egin beharko liratekeen ikerketei buruz hiru iradokizun egitea komenigarria iruditu zaigu:

- 1) Euskal Herria bere osotasunean hartzen duten ikerketak egitea komeni da.
- 2) Euskararen hizkuntza erkidegoari buruzko ikerketak gizartearen eremu guztietan egitea komeni da.
- 3) Ikuspegi metodologiko zehatzenetik zalantza bakarra da ea aplikagarria den modu automatiko batean gurea bezalako hizkuntza gutxiagotu baterako hizkuntza normalizatu baten audientziak aztertzeko erabiltzen den markoa.■

OHARRAK

1. Ikerketak honakoak dira: CIESen *Euskarazko komunikabideen polikontsumoari buruzko azterlana*, 2007; CIES-en *Euskarazko hedabideen ikus-entzuleei buruzko azterketa*, 2007; Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzaren *Euskarazko hedabideak azterketa*, 2006; Ikerfel-en *Euskarazko komunikabideak erabiltzeko eragingarriak eta eragozpenak*, 2007.; Euskararen Erakunde Publikoarentzat IPSOS-ek egindako *Komunikabideen erabilpenaren azterketa: telebista eta irratia*, 2007.
2. Aierdi eta beste: *Bertsolaritza, tradizio modernoa*, EHU-UPV, 2007